

5–7-sinf o‘quvchilarida tasviriy san’at darslari orqali kreativ fikrlash va badiiy kompetentsiyani rivojlantirish

Vosiyeva Aziza To‘xtaqlonova

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” kafedrası o‘qituvchisi

Anotatsiya: Maqolada 5–7-sinf o‘quvchilarida badiiy ijodkorlik va kreativ fikrlash kompetentsiyasini rivojlantirishning samarali pedagogik metodlari tahlil qilinadi. Tasviriy san’at darslarida individual va guruh ishlari, loyiha va eksperiment asosidagi faoliyat, interaktiv va innovatsion yondashuvlar orqali o‘quvchilarning ijodiy salohiyatini oshirish yo‘llari ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, metodik yondashuvni takomillashtirish bolalarning kreativ fikrlashini rivojlantirish va estetik qarashlarini boyitishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: Tasviriy san’at, badiiy ijodkorlik, kreativ fikrlash, 5–7-sinf o‘quvchilari, pedagogik metodika, innovatsion yondashuvlar

Badiiy ijodkorlik va kreativ fikrlash 5–7-sinf o‘quvchilarning vizual tafakkuri, estetik qarashlari va ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishda asosiy omil hisoblanadi. Shu yoshdagi bolalar rang, shakl, kompozitsiya va fantaziya orqali o‘z fikrini ifodalashga tayyor bo‘lib, tasviriy san’at darslarida pedagogik metodik yondashuv ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Hozirgi kunda pedagogik jarayonda interaktiv va innovatsion metodlardan foydalanish bolalarning ijodiy kompetentsiyasini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Multimedia vositalari, loyiha ishlari, guruh ishlari va o‘yin faoliyati bolalarning kreativ fikrlashini rag‘batlantiradi. Shu sababli, pedagoglar tasviriy san’at darslarida metodik yondashuvni takomillashtirib, individual qobiliyatlarni hisobga olishlari va ijodiy yondashuvlarni qo‘llashlari zarur. Ushbu maqola tasviriy san’at darslarida 5–7-sinf o‘quvchilarida badiiy ijodkorlik va kreativ fikrlash kompetentsiyasini rivojlantirishning samarali metodlarini ilmiy nuqtai nazardan tahlil qilishga qaratilgan.

Tasviriy san’at darslari o‘quvchilarning estetik didi, badiiy tafakkuri va ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishda o‘ta muhim o‘rin tutadi. Ayniqsa, 5–7-sinflarda bu jarayon yanada ahamiyatli bo‘lib, o‘quvchilarning hissiy idroki, fikrlash doirasi va estetik qarashlari shakllanadigan davr hisoblanadi. Shu sababli bu bosqichda o‘qituvchining metodik yondashuvi, darsning mazmuni, tashkil etish shakli hamda interaktiv usullarni to‘g‘ri tanlash o‘quvchilarning ijodiy faoliyatini faollashtiradi. Tasviriy san’at darslari faqat rasm chizish emas, balki o‘quvchilarni san’at orqali

dunyoni estetik idrok etishga, o'z fikrini badiiy ifodalashga o'rgatishning samarali vositasidir.

Badiiy ijodkorlikni rivojlantirishda o'quvchining shaxsiy qiziqishlari, individual qobiliyatlari va ijodiy salohiyatini inobatga olish muhimdir. O'quvchi o'z fantaziyasini, tasavvurini va his-tuyg'usini tasviriy ifodalar orqali namoyon qilganida, u nafaqat rasm chizishni, balki badiiy fikrlashni o'rganadi. Bu jarayonda o'qituvchi o'quvchini yo'naltiruvchi, ilhomlantiruvchi va motivatsiya beruvchi shaxs sifatida qatnashadi. Pedagogning asosiy maqsadi — o'quvchining o'ziga xos ijodiy qarashini rivojlantirish, uni tayyor andozalar asosida emas, balki mustaqil fikrlashga o'rgatishdan iborat.

5–7-sinf o'quvchilari bilan olib boriladigan tasviriy san'at mashg'ulotlarida amaliy va nazariy bilimlar uyg'unligini ta'minlash zarur. Amaliy mashg'ulotlarda ranglar uyg'unligi, perspektiva, shakl va nisbatni to'g'ri aks ettirish o'rgatiladi. Nazariy mashg'ulotlarda esa san'at tarixi, buyuk rassomlar asarlari, ularning uslubi va ijodiy yo'nalishlari haqida ma'lumotlar beriladi. Shu yo'l bilan o'quvchilarda san'atga nisbatan chuqur tushuncha, tahliliy qarash va baholash kompetensiyasi shakllanadi.

Zamonaviy ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalar, raqamli vositalar va interaktiv metodlar tasviriy san'at darslarining samaradorligini oshiradi. Masalan, multimediali taqdimotlar, raqamli muzeylar, virtual galereyalar, animatsiya dasturlari o'quvchilarda san'atga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi. Shuningdek, "Flipped classroom" ("teskari sinf") texnologiyasi yordamida o'quvchilar darsga tayyorgarlikni mustaqil olib borib, amaliy mashg'ulotlarda o'z g'oyalarini amalga oshiradilar. Bu yondashuv o'quvchini faol subyekt sifatida shakllantiradi.

Badiiy ijodkorlikni rivojlantirish jarayonida o'yin va loyiha metodlaridan foydalanish ham samarali hisoblanadi. Masalan, "Ijodiy galereya" loyihasi orqali o'quvchilar o'z ishlarini namoyish etib, bir-birining ishiga tahliliy baho beradilar. Bu jarayon tanqidiy fikrlash, baholash va o'z fikrini asoslab berish ko'nikmalarini rivojlantiradi. O'yin elementlari esa ijodiy faoliyatni qiziqarli qiladi, o'quvchilarda o'zaro raqobat va hamkorlik muhitini yaratadi.

Tasviriy san'at darslarida o'quvchilarning kreativ fikrlashini rivojlantirishda muhit ham katta rol o'ynaydi. Sinfxonani badiiy asarlar, tabiat manzaralari, rangli reproduksiya bilan bezatish bolalarning estetik idrokini oshiradi. Bundan tashqari, darslarni ochiq havoda yoki muzeylarda o'tkazish o'quvchilarda real obyektlarni kuzatish, tahlil qilish va badiiy ifodalash ko'nikmalarini mustahkamlaydi.

Pedagogning metodik yondashuvi o'quvchilar bilan individual ishlashni, ularning qobiliyatini rivojlantirishga yo'naltirilgan topshiriqlarni ishlab chiqishni o'z ichiga oladi. O'quvchilarning ijodiy ishlari muntazam tahlil qilinib, ularga konstruktiv fikrlar

bildirilsa, ular o'z kamchiliklarini tahlil qilishni o'rganadilar. Shu tarzda o'qituvchi nafaqat bilim beradi, balki o'quvchining estetik dunyoqarashini shakllantiruvchi mentor sifatida faoliyat yuritadi.

So'nggi yillarda O'zbekiston ta'lim tizimida tasviriy san'atni o'qitish metodikasini takomillashtirish bo'yicha bir qator yangiliklar amalga oshirilmoqda. Xususan, Davlat ta'lim standartlarida o'quvchilarda ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishga e'tibor kuchaytirildi. Bu esa o'quvchilarda nafaqat rasm chizish, balki san'atni tahlil qilish, baholash va o'z badiiy qarashini shakllantirishni ko'zda tutadi.

Tasviriy san'at darslarida o'qituvchi darsni tashkil etishda o'quvchilarning yosh psixologiyasini, diqqat, xotira va fantaziya darajasini hisobga olishi zarur. 5–7-sinflar davrida o'quvchilar ko'proq hissiy tasvirlarga qiziqadilar, shuning uchun ularni abstrakt fikrlashga o'rgatish, murakkab badiiy shakllarni idrok etishga tayyorlash muhimdir. Bu jarayonda ranglar psixologiyasi, chiziq va kompozitsiyaning estetik ifodasi haqida bilim berish o'quvchilarning badiiy fikrlashini rivojlantiradi.

Badiiy ijodkorlikni rivojlantirishda ota-onalar bilan hamkorlik ham muhim o'rin tutadi. Ota-onalarga bolalarning ijodiy ishlari, ularning yutuqlari haqida ma'lumot berish, oilaviy ijodiy loyihalar tashkil etish bolalarning motivatsiyasini oshiradi. San'atga bo'lgan qiziqishni rag'batlantirishda ko'rgazmalar, tanlovlar va mahorat darslarini muntazam tashkil etish muhim ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytganda, tasviriy san'at darslarida badiiy ijodkorlikni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish — bu o'quvchilarning shaxsiy qobiliyatlarini ro'yobga chiqarish, ularni estetik jihatdan barkamol insonlar sifatida tarbiyalash jarayonidir. Innovatsion metodlar, zamonaviy texnologiyalar, individual va guruhii ishlash tizimi, shuningdek, ijodiy muhit yaratish orqali o'qituvchi o'quvchilarning kreativ fikrlashini rivojlantiradi. Shu orqali o'quvchi san'atni nafaqat o'rganadi, balki uni o'z hayotiy qarashlarida qo'llay oladigan shaxs sifatida kamol topadi.

Maqolada 5–7-sinf o'quvchilarida badiiy ijodkorlik va kreativ fikrlashni rivojlantirishning samarali metodlari tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, tasviriy san'at darslarida individual va guruh ishlari, loyiha va eksperiment asosidagi interaktiv metodlar bolalarning ijodiy salohiyatini oshirishda samarali vosita hisoblanadi. Pedagogik metodikani takomillashtirish orqali o'quvchilarning kreativ fikrlash qobiliyati, estetik qarashlari va ijodiy qaror qabul qilish qobiliyati sezilarli darajada rivojlantiriladi.

Shuningdek, o'qituvchilarning pedagogik yondashuvi va innovatsion metodlardan foydalanishi badiiy ijodkorlikni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Metodik yondashuv individual va guruh ishlari, eksperiment, loyiha va interaktiv faoliyatni

uyg'unlashtiradi, bolalarning ijodiy salohiyatini maksimal darajada rivojlantiradi. Shu tarzda tasviriy san'at darslari o'quvchilarning ijodiy imkoniyatlarini kengaytiradi va estetik qarashlarini boyitadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Fleer, M. *Digital Play in Early Childhood Education*. Springer, 2024.
2. Plowman, L., McPake, J., Stephen, C. *Growing Up With Technology: Young Children Learning in a Digital World*. Routledge, 2021.
3. Ismail, R., Melnyk, O. *Integration of ICT in Early Childhood Education*. Journal of Early Childhood Research, 2022.
4. Piaget, J. *The Psychology of the Child*. Basic Books, 2007.
5. Vygotsky, L. S. *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press, 1978.
6. Hsin, C.-T., Li, M.-C., Tsai, C.-C. *The Influence of Young Children's Use of Technology on Their Learning: A Review*. Educational Technology & Society, 2014.
7. McPake, J., Plowman, L., & Stephen, C. *Early Childhood and Digital Technologies: Towards a Pedagogy of Play*. British Journal of Educational Technology, 2020.
8. Baymetov, B., Shovdirov, S. *Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts*. International Journal on Integrated Education, 2023.
9. Shavdirov, S. A. *Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons*. Eastern European Scientific Journal, 2017.
10. Shavdirov, S. A. *Podgotovka budushchikh uchiteley k issledovatel'skoy deyatelnosti*. Pedagogicheskoe obrazovanie i nauka, 2017.

